

Afgørelser – Reg. nr.: 02381.00

Fredningen vedrører: Ebeltoft Tangdiger

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet

Fredningsnævnet

10-12-1957

Kendelser

Deklarationer

FREDNINGSNÆVNET>

fredningsprotokollen for fredningsnævnet for Randers amt.

Matr.nr. 143a m.fl. Ebeltoft købstads by-
grunde, gadejorden i Ebeltoft og
Jernbanens umatrikulerede areal.

F.s. 28-1957.
Afsagt den 2/12 1957.

Stempelfri.

K e n d e l s e .

Fra Ebeltoft Turistforening og fra Naturfredningskomiteen for Djurs-
land modtog fredningsnævnet for Randers amt den 11. november 1957 et an-
dragende om fredning af de gamle tangdiger i Ebeltoft.

Det anførtes i andragendet, at tangdigerne er opført for århundreder
siden til værn for haver og marker mod angreb fra havet, og at digerne i
tidens løb er vedligeholdet ved anbringelse af ny tang oven på digerne.

Disse har, efterhånden som kystlinien er rykket mod vest, mistet de-
res oprindelige betydning, men de er en sjældenhed og af betydelig histo-
risk værdi, foruden at de turistmæssigt er en attraktion.

Den konkrete anledning til rejsningen af fredningssagen var ifølge an-
dragendet, at der den 6. november 1957 blev bortryddet det på matr.nr. 146
af Ebeltoft Købstads bygrunde værende digestykke.

Ifølge andragendet var der forud kun fjernet enkelte mindre stykker.

Efter en besigtigelse den 11. november 1957 afsagde fredningsnævnets
formandforeløbig kendelse, hvorved fjernelse af tangdigerne indtil videre
blev forbudt. Denne kendelse forkyndtes 13. november 1957 for lodsejerne,
der samtidig indkaldtes til møde med det samlede fredningsnævn, mandag den
2. december 1957 kl. 14 på tinghuset i Ebeltoft.

På dette møde er digerne besigtiget og forhandlinger ført med lodsejerne.

En del af digerne er beliggende på privat ejede grunde langs Strandve-
jen, nemlig på matr.nr.e, mellem Toldbodvej i nord og Havnevej i syd, til-
hørende nedennævnte lodsejere:

<u>Matr.nr.:</u>	<u>ejer:</u>	<u>bopæl:</u> <u>Ebeltoft:</u>
143a	Ebeltoft Andelsmejeri	
144	Johan Frederiksen	Nedergade 4
145	Peter Billenberg Rasmussen	" 6
149b	Knud Børge Nielsen	" 14
151a	smedemester Martin Niels Andersen Christensen	" 18
151c	slagtermester S. Broni	" 20

<u>Matr.nr.:</u>	<u>ejer:</u>	<u>bopæl:</u> <u>Ebeltoft:</u>
152b	Ebeltoft Andels-Svineslagteri	Strandvejen 10
153	Fru Kirstine Theodora Jakobine Løgstrup	Nedergade 24
154	Fru Inger Marie Kjeldsen	" 26
155b	savskærer Karl Petersen	" 30
155a	do.	
156	smedemester Egil Ejner Lund Jensen	" 32
157c	Ebeltoft Brugsforening	" 34
157b	gårdejer Svend Christian Johannes Jensen	" 36
157d	do.	
157a	gårdejer Svend Groule	Strandvejen 27
158	husejer Karl Andreas Jakobsen	Nedergade 42
159	fisker Niels Martinus Hansen	" 44
160	slagteriarbejder Andreas Kruse	Søndergade 3
161	Peter Helbo Sørensen	" 4
162	Lauritz Thomsen	" 6

De foran nævnte strækninger er på tilsammen ca. 265 m.

En anden del af tangdigerne er beliggende fra Havnevej og sydpå, nemlig på matr.nr. 191 Ebeltoft købstads bygrunde og ud for de øvrige neden for nævnte grunde - altså bortset fra stykket på matr.nr. 191 på den Ebeltoft kommune tilhørende offentlige eller fælles gade:

<u>Matr.nr.:</u>	<u>ejer:</u>	<u>bopæl:</u> <u>Ebeltoft:</u>
191	købmand Gunnar Lindberg	Havnevejen 1
190b	do.	
190c	togfører Niels H. Møller	Søndergade 10
190k	havnefoged Axel Marius Jensen	" 12
190l	do.	
190m	bådebygger Holger Andersen	" 14
190o	fru Karla Betty Helene Olsen	" 16
190p	vognmand Jens Bendix Jensen	" 18
190n	assurandør Povl Hove Jensen	" 20
190a	Ebeltoft Kommune (Kaalhaver)	" 22

Denne strækning er sammenhængende og ca. 187 m lang.

Den sidste del af tangdigerne er beliggende nord for de to fornævnte strækninger og er på ca. 220 m. Denne del af tangdigerne er sine steder

dobbelt og krydser den nordlige sti langs stranden (den såkaldte "Kærlighedssti") på et par steder. Digerne ligger her dels på umatrikuleret areal tilhørende Ebeltoft-Trustrup Jernbane, dels på areal tilhørende Ebeltoft Kommune, matr.nr. 196 Ebeltoft købstads bygrunde.

Den allervæsentligste del af samtlige tangdigestrækninger er bevokset med Bukketorn.

Digernes højde varierer fra ca. $\frac{3}{4}$ m til ca. 2m og bredden ligger omkring ca. 2 m.

Da fredningsnævnet finder, at bevarelsen af de beskrevne tangdiger med tilhørende bevoksning af Bukketorn på grund af digernes sjældenhed, ejendommelighed og skønhed har ~~væsentlig~~ væsentlig betydning for almenheden, vil den rejste fredningssag være at fremme og digerne med bevoksning at frede således:

Digerne bevares - i fornødent omfang ved forsyning med ny tang - og holdes bevoksede med Bukketorn. Vedligeholdelsespligten pålægges lodsejerne, hver på sin grund, dog for så vidt angår diger på gade eller fælterjord Ebeltoft kommune.

For så vidt angår strækningen fra Toldbodvej i nord med Havnevej, til og med matr.nr. 162, gælder fredningen af de bestående tangdiger kun, indtil lodsejeren lovligt kan bygge, dokumenterer dette, og over for det offentlige forpligter sig til at bygge uden ugrundet ophold, i mangel hvoraf retablering af diget kan kræves foretaget.

Nærværende kendelse vil være at tinglyse på de ejendomme, hvorpå tangdigerne findes, gadejorden og for så vidt angår jernbanens areal.

Angående tilladelse til anbringelse af låger, porte m.v. rettes henvendelse til fredningsnævnet, der har påtaleretten.

Da der ved fredningen ikke skønnes at blive pålagt forpligtelser, der går ud over pligterne ved at holde normalt hø, samt da digerne må anses at være af stor turistmæssig interesse, så det er en betydelig fordel for byen, at digerne bevares, vil der ikke være at yde erstatning i anledning af fredningen.

T h i e r a g t e s :

De foran beskrevne tangdiger i Ebeltoft fredes i det foran angivne omfang.

Fog.

Chr. Laursen.

S. Brath.

-o-o-o-

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Fredningsnævnet for Randers amt, den 10 december 1957.

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 02381.00

Dispensationer i perioden: 17-09-2004 - 12-04-2005

Fredningsnævnet for Århus Amt

Retten i Århus
Tinghuset, Vester Alle 10
8000 Århus C

Århus Amt
Veje og Trafikkontoret
Lyseng Allé 1
8270 Højbjerg

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

20 SEP. 2004

Tlf. 86 12 20 77
Fax 86 19 71 91
E-mail:
post@aarhus.byret.dk
Direkte: 86125911 – 4001
CVR 11 98 62 93
Den 17. september 2004

ÅRSHUS

Vedrørende journal nr. 99/04 – ansøgning om tilladelse til ændring af amtsvejen ved de fredede tangdiger i Ebeltoft.

Fredningsnævnet har den 1. juli 2004 fra Århus Amt, Natur & Miljø kontoret, modtaget Århus Amt, Veje og Trafik's, anmodning om nævnets vurdering af en udvidelse af Strandvejen i Ebeltoft by i forhold til de fredede tangdiger langs Strandvejen.

Amtsvejen gennem Ebeltoft har i dag en 7-8 meter bred kørebane og fortov i begge sider af varierende bredde (1-2 m).

De ejendomme, hvor tangdigerne ligger, er omfattet af Fredningsnævnets kendelse af 2. december 1957 om fredning af tangdiger i Ebeltoft.

Fredningsnævnet foretog besigtigelse den 31. august 2004.

Om baggrunden for vejprojektet er det oplyst, at ombygning af Strandvejen er en del af trafiksaneringen af en længere strækning af amtsvejen gennem Ebeltoft fra Egsmark nord for Ebeltoft til den sydlige del af Ebeltoft by.

Vejstrækningen gennem Ebeltoft by har været meget uheldsbelastet de seneste år, og ombygningen gennemføres for at nedsætte hastighed og skabe større trafiksikkerhed på strækningen gennem byen.

Ombygningen er besluttet af amtsrådet den 13. august 2002, og der er den 3. juni 2004 truffet ekspropriationsbeslutning til gennemførelse af det foreliggende projekt.

Nævnet har fået forelagt tværsnit af vejbanen med fortov og cykelsti samt tegningerne 413107-901A, -902A og -903A.

Ved ombygningen af vejen anlægges der cykelsti i begge sider af vejen og der etableres på størstedelen af strækningen et midterfelt, der udnyttes til venstresvingsspor mod sideveje og til heller for fodgængerkrydsning. Fortovet indskrænkes til en bredde på 1 m på tangdigestrækningerne.

Ombygningen medfører, at bagkanten af fortovet vil blive hævet med ca. 15 cm i forhold til det eksisterende, dels fordi der pålægges et nyt ca. 10 cm tykt lag asfalt, dels fordi såvel fortov som cykelsti skal have hældning ind mod kørebanen.

Vedrørende vejprojektets forhold til tangdigerne er det oplyst, at tangdigerne står meget tæt på det eksisterende fortov på strækningerne fra Toldbodgade til Brugsgangen og omkring Havnegade. Fortovet rykker på en stor del af disse strækninger tættere på tangdiget, og enkelte steder vil afstanden mellem tangdiget og det nye fortov blive reduceret til 20-30 cm. Endvidere vil der skulle klippes i buketornsbevoksningen, der allerede i dag vokser ud over fortovet.

Den tidligere omtalte hævnning af fortovet betyder, at hvor terrænet foran diget i dag er i niveau med det nuværende fortov opstår der ved hævnningen en niveauforskel mellem det nye fortov og det eksisterende terræn ved tangdiget. Veje og Trafik har i den forbindelse oplyst, at niveauforskellen kan anlægges på en af følgende måder:

1. Der kan sættes kantsten i bagkant af fortovet, hvorved der vil opstå en "rende" mellem fortov og tangdige. "Renden" vil formentlig med tiden blive naturligt fyldt op af sand/jord og andet.
2. Højdeforskellen kan udjævnnes med fald fra bagkanten af fortovet ind mod tangdiget, således at der ikke sker opfyld mod tangdiget. Faldet vil betyde, at regn, der falder på hældningsarealet, vil løbe ned mod tangdiget. Vand på fortov/cykelsti vil løbe væk fra tangdiget. Eventuelt vil der med tiden ske en naturlig, gradvis opfyldning af hældningsarealet.
3. Højdeforskellen kan udjævnnes ved opfyld mod tangdiget til samme niveau som det nye fortov eller med en svag hældning fra tangdiget ud mod vejen. Al afvandingen vil dermed ske ud mod kørebanen. Tangdiget vil blive berørt, dels ved at der lægges (op til 20 cm) jord op mod tanga/bukketorna, dels ved at der eventuelt kommer et svagt forøget tryk på denne side af diget.

Veje og Trafik har oplyst, at det er kontorets opfattelse, at løsning 3 vil være den både sikkerhedsmæssige, vedligeholdelsesmæssige og æstetisk bedste løsning.

Det er foreslået, at opfyldningen kan foretages med tang, da tangdigerne i forvejen står på et fundament af tang under jorden, og der sker i forvejen en naturlig nedbrydning af digerne, bl.a. ved forrådnelse.

Veje og Trafik har vurderet, at der ikke er grundlag for at antage, at opfyldning af op til 20 cm jord vil være til skade for digerne. Der er ikke grund til at antage, at opfyldningen medfører et forøget tryk, der vil kunne få digerne til at stå skævt. Hertil kommer, at digerne har en betydelig bredde og på stort set hele strækningen vil kørebanen blive flyttet længere væk fra digerne, hvorfor der ikke vil forekomme et større tryk på digerne.

Vedrørende nødvendigheden af at gå tæt på digerne, har Veje og Trafik anført, at dette er begrundet i et samfundsmæssigt hensyn. Ekspropriation af ejendommene i den modsatte vejside er begrænset til det absolut nødvendige. Et generelt hensyn til ejernes udnyttelse af ejendommene, samt hensynet til udgifterne til vejprojektet, er baggrunden herfor.

Det er under besigtigelsen oplyst, at der er eksproprieret betydelige arealer på ejendommene i den modsatte vejside.

Under besigtigelsen udtrykte både Ebeltoft Museum, Museumsforeningen i Ebeltoft og Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité betænkelighed ved vejudvidelsen, som de mener vil betyde en øget belastning af tangdigerne. Ebeltoft Museum henviste særligt til tangdigernes kulturhistoriske

værdi og beklagede den dårlige vedligeholdelse af digerne. Vedrørende løsningsforslagene til anlæg af niveauforskellen mellem fortovet og tangdigerne, anførte Ebeltoft Museum, at opfyld vil være den bedste løsning, således at vandet ledes ud mod kørebanen.

Ebeltoft Kommune har anbefalet, at der gives tilladelse til det ansøgte, idet kommunen særligt har lagt vægt på det samfundsmæssige ønske om større trafiksikkerhed og fremkommelighed i området.

Århus Amt, Natur & Miljø, har vurderet, at tangdigerne bliver berørt af vejprojektet i og med at der sker en opfyldning helt op til digerne. Amtet er i øvrigt ikke fremkommet med bemærkninger til ansøgningen.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse:

Efter det foreliggende må det antages, at vejprojektet er af afgørende betydning for færdselssikkerheden på strækningen.

Fredningens formål er at bevare tangdigerne med tilhørende bevoksning af bukketorn.

Tangdigerne er gennem årene blevet gennembrudt i betydeligt omfang for at skaffe adgang til de bagved liggende ejendomme. Tangdigerne fremstår mange steder som meget ringe vedligeholdt.

Da det efter det foreliggende må antages, at den manglende vedligeholdelse indebærer den største fare for digerne, og da gennemførelsen af det ansøgte vejprojekt ikke antages at ville påvirke digerne i væsentlig grad, besluttede Fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, at meddele dispensation til det ansøgte, på vilkår at projektet udføres i overensstemmelse med de fremlagte tegninger og det i øvrigt oplyste, herunder således at projektet udføres i overensstemmelse med løsningsforslag 3 med udjævning af højdeforskel ved opfyldning mellem fortov og tangdige, idet denne løsning må antages at være den sikkerhedsmæssigt bedste for fodgængere og samtidig mest skånsomme og æstetiske.

Klagevejledning, jf. naturbeskyttelseslovens § 86 og § 87:

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derefter vil fremsende sagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at klageren indbetaler et gebyr på 500,- kr. til Naturklagenævnet.

Naturklagenævnet vil sende klageren en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet.

Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget.

Klageberettigede er:

Adressaten for afgørelsen,

ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,

offentlige myndigheder,

lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,

landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

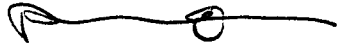
landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år fra i dag, jf naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Med venlig hilsen

Per Holkmann Olsen

Kopi af denne afgørelse er sendt til:

Århus Amt, Natur & Miljø, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg (journalnr. 8-70-51-8-701-13-04)

Århus Amt, Veje og Trafik, j.nr. 9-04-1-413107-8-04, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg

Ebeltoft Museum, Juulsbakke 1, 8400 Ebeltoft

Museumsforeningen i Ebeltoft v/Ole Bisp, Silkehalevej 15, 8400 Ebeltoft

Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø

Det Centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København Ø

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø

Dansk Ornitologisk Forening i Århus Amt, Louisevej 100, 8220 Brabrand

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite v/Anita Søholm, Skovgårdevej 31, Agri, 8420 Knebel

Det amtsrådsvalgte medlem af nævnet, Børge Sundahl, Vinkelvej 5, 8870 Langå

Det kommunevalgte medlem af nævnet, Carl-Johan Nielsen, Skellerupvej 9, 8420 Knebel

Ebeltoft Kommune, Lundbergsvej 2, 8400 Ebeltoft

Fredningsnævnet for Århus Amt

Ebeltoft Kommune
Lundbergsvej 2
8400 Ebeltoft

SCANNED

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
10 JAN. 2005

WS

Retten i Århus
Tinghuset, Vester Alle 10
8000 Århus C

Tlf. 86 12 20 77
Fax 86 19 71 91
E-mail:
post@aarhus.byret.dk
Direkte: 86125911 – 4001
CVR 11 98 62 93
Den 9. januar 2005

Vedrørende journal nr. 140/04 – ansøgning om ændring af udformning af parkeringsplads, herunder ansøgning om tilladelse til at fjerne de etablerede/restaurerede/genopbyggede tangdiger på matr. nr. 208 a Ebeltoft Bygrunde, der er beliggende foran Fregatten Jylland.

Det er i forbindelse med ansøgningen oplyst, at kommunen ønsker at fjerne nogle tangdiger, som er beliggende på parkeringspladsen.

Det har under sagen været drøftet, hvorvidt den pågældende ejendom, og dermed de pågældende diger, er beliggende inden for Fredningsnævnets kendelse af 14. december 1957 om tangdiger ved Ebeltoft.

Den omtalte del af tangdigerne er den nordligst beliggende af de i fredningsbestemmelserne omtalte diger. Strækningen er på ca. 220 meter. Digerne er ifølge fredningskendelsen beliggende dels på umatrikuleret areal tilhørende Ebeltoft-Trustup Jernbane (ifølge Ebeltoft Kommune den nuværende matr. nr. 208 a), og dels på et areal tilhørende Ebeltoft Kommune, matr. nr. 196 Ebeltoft Købstads Bygrunde.

Fredningsnævnets kendelse af 14. december 1957 om tangdiger ved Ebeltoft er tinglyst på matr. nr. 196 Ebeltoft Bygrunde, men ifølge tingbogen ikke på matr. nr. 208 a. Ifølge tinglysningskontoret i Grenaa kan dette skyldes, at matr. nr. 208 a på fredningstidspunktet var umatrikuleret.

Under sagen er der indhentet udtalelser fra såvel Ebeltoft Kommune som Moesgaard Museum og Ebeltoft Museum.

Der er endvidere fremskaffet materiale fra Ebeltoft Museum, Moesgaard Museum samt Århus Amts arkiver.

Fredningsnævnet har endvidere den 14. december 2004 afholdt besigtigelse, hvor de berørte parter har haft lejlighed til at fremføre deres synspunkter.

Under besigtigelsen anførte repræsentanter fra Ebeltoft Museum, at det er museets helt klare opfattelse, at samtlige tangdiger foran Fregatten Jylland er omfattet af fredningskendelsen fra 1957. Dette gælder uanset om de pågældende diger er restaurerede. Tangdigerne kan alene bevares ved tilførsel af ny tang. Det er museets opfattelse, at tangdigerne udgør en væsentligt del af byens kulturhistorie som der bør værnes om. Museet finder derfor ikke, at der bør meddeles dispensation

2007-1214/12-0001
83

til at nedrive digerne. Digerne tjener til at anskueliggøre, hvorledes der så ud i byen tidligere, herunder da digerne tjente som beskyttelse for byens kålhaver.

Under bestigelsen anførte Moesgaard Museum v/Jesper Laursen, at tangdigerne findes at være omfattet af fredningskendelsen. Det anførtes endvidere, at Ebeltoft Kommune i mange år har forsømt at vedligeholde de tangdiger, der var beliggende på kommunalt ejede arealer. Århus Amt besluttede på denne baggrund at yde en bevaringsindsats i relation til digerne. Også på denne baggrund forekommer det mærkværdigt, at kommunen nu planlægger at nedrive tangdigerne.

Ebeltoft Kommunes repræsentanter anførte under besigtigelsen, at det ikke af fredningskortene eller af fredningskendelsen i øvrigt fremgår, at de relevante tangdiger på parkeringspladsen ved Fregatten Jylland er omfattet af fredningen. Kommunen har derfor haft den opfattelse, at tangdigerne ikke var beliggende inden for det fredede område. Kommunen er indstillet på at bevare den kulturarv, som digerne er ens betydende med. Dette kan imidlertid ske ved, at der etableres diger et andet sted end her, hvor de under alle omstændigheder kommer til at lægge midt på en parkeringsplads, der derved ikke kan indrettes hensigtsmæssigt..

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité anførte, at der ikke bør meddeles tilladelse til nedrivning af digerne.

Kulturarvstyrelsen v/Jette Bang anførte under besigtigelsen, at digerne er fortidsminder, uanset at de ikke pt. er fortidsmindefredede. Digerne er genopbygget ved et restaureringsprojekt, ikke et forsøgsprojekt. Kulturarvstyrelsen er for så vidt indstillet på at fortidsmindefrede digerne, men har ikke gjort dette ud fra det synspunkt, at de er fredet allerede. Det er Kulturarvstyrelsens opfattelse, at der ligger en betydelig værdi i såvel digernes alder som deres funktion. Dels er der tale om skeldiger og dels har digerne haft en funktion i relation til risikoen for oversvømmelser. Hertil kommer, at der ikke er mange tangdiger tilbage i landet. Ebeltoft Kommune er det eneste sted i Danmark, hvor der er bevaret en så lang strækning af tangdiger.

Århus Amt, Natur & Miljø, anførte, at det er amtets opfattelse, at de pågældende diger er omfattet af fredningskendelsen. Længden af diget på matr. nr. 196 og matr. nr. 208 er knap 220 meter, hvilket er i overensstemmelse med fredningsbestemmelserne. De fredede digers konkrete placering er endvidere blevet fastslået af Moesgaard Museums og Ebeltoft Museums fagfolk, og den konkrete beliggenhed af digerne stemmer overens med den beliggenhed, der fremgår af museernes undersøgelser. Det er ikke i sig selv afgørende, at fredningen ikke hidtil har været tinglyst på det tidligere umatrikulerede areal. Fredningens formål er at bevare digerne, og det er forbudt at fjerne disse. På denne baggrund er det amtets vurdering, at det vil være i strid med fredningsbestemmelserne at fjerne de restaurerede diger.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse:

Efter beskrivelsen af digerne og disses beliggenhed i fredningskendelsen af 1957 sammenholdt med de optegnelser, som under sagen er fremlagt fra Moesgaard Museum, Ebeltoft Museum og Århus Amts arkiver, finder Fredningsnævnet, at de diger, som ønskes nedrevet, er omfattet af Fredningsnævnets kendelse af 14. december 1957 om fredning af tangdiger ved Ebeltoft.

Det forhold, at kendelsen ikke er tinglyst på matr. nr. 208 a, kan ikke føre til andet resultat, idet bemærkes, at matr. nr. 208 a på fredningstidspunktet var umatrikuleret.

Da fredningskendelsen netop har til formål at bevare digerne, der er en sjældenhed af betydelig historisk værdi og i øvrigt en turistmæssig attraktion, og da fjernelse af tangdigerne ifølge

fredningskendelsens bestemmelse er forbudt, finder Fredningsnævnet, at det vil være i strid med fredningsbestemmelserne at fjerne de restaurerede diger.

Fredningsnævnet meddeler derfor ikke dispensation til den ansøgte nedrivning af de pågældende tangdiger.

Klagevejledning, jf. naturbeskyttelseslovens § 86 og § 87:

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derefter vil fremsende sagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at klageren indbetaler et gebyr på 500,- kr. til Naturklagenævnet.

Naturklagenævnet vil sende klageren en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet.

Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget.

Klageberettigede er:

Adressaten for afgørelsen,

ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,

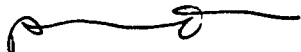
offentlige myndigheder,

lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,

landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Med venlig hilsen

Per Holkmann Olsen

Kopi er tilsendt:

Århus Amt, Natur & Miljø, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg (journalnr. 8-70-51-8-701-17-04)

Ebeltoft Kommune, Lundbergsvej 2, 8400 Ebeltoft

Kulturarvstyrelsen, Slotsholmsgade 1, 1216 København K.

Ebeltoft Museum, att. Jakob Vedsted, Juulsbakke 1, 8400 Ebeltoft

Moesgaard Museum, att. Jesper Laursen, Moesgaard, 8270 Højbjerg

Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København

Det Centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København

Dansk Ornitologisk Forening i Århus Amt, Louisevej 100, 8220 Brabrand

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomiteé v/Christian Bundgård, Lykkevej 18, Dragsmur, 8420 Knebel

Det amtsrådsvalgte medlem af nævnet, Børge Sundahl, Vinkelvej 5, 8870 Langå

Det kommunevalgte medlem af nævnet, Carl-Johan Nielsen, Skellerupvej 9, 8420 Knebel

NATURKLAGENÆVNET

SCANNET

Frederiksborggade 15, 1360 København K

Tlf.: 3395 5700

Fax. 3395 5769

X.400: S=nkn; P=sdn; A=dk400; C=dk

E-mail: nkn@nkn.dk

12 APR. 2005

J.nr.: 03-121/700-0030

RTS

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

16. MAJ 2005

LCS

Afgørelse

i sagen om ændring af amtsvejen ved de fredede tangdiger i Ebeltoft

Fredningsnævnet for Århus Amt har den 17. september 2004 efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddelt dispensation til en omlægning af Strandvejen ved de fredede tangdiger i Ebeltoft. Afgørelsen er påklaget til Naturklagenævnet af Ebeltoft Museum og Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité i Ebeltoft.

Ombygningen af Strandvejen er del af en trafiksanering af en længere strækning af amtsvejen gennem Ebeltoft fra Egsmark nord for Ebeltoft til den sydlige del af Ebeltoft. Vejstrækningen gennem Ebeltoft har været meget uheldsbelastet de seneste år, og ombygningen gennemføres for at nedsætte hastigheden og skabe større trafiksikkerhed på strækningen gennem byen.

Den eksisterende amtsvej gennem Ebeltoft har en 7-8 m bred kørebane og fortov i begge sider med varierende bredde på 1-2 m. Ved ombygningen anlægges der cykelsti i begge sider af vejen, og der etableres på størstedelen af strækningen et midterfelt, der udnyttes til venstresvingsspor mod sideveje og til heller for fodgængerkrydsning. På tangdigerstrækningerne indskrænkes fortovet i begge sider til en bredde på 1 m.

Vedrørende vejprojektets forhold til tangdigerne er det oplyst, at tangdigerne står meget tæt på det eksisterende fortov på strækninger fra Toldbodgade til Brugsgangen og omkring Havnevej. Fortovet rykker på en del af disse strækninger tættere på tangdiget, og enkelte steder vil afstanden mellem tangdiget og det nye fortov blive reduceret til 20-30 cm. Det ansøgte indebærer, at der vil skulle klippes i buketornsbevoksningen, der allerede i dag vokser ud over fortovet.

2001-1211/12-0001
91

Omlægningen medfører, at bagkanten af fortovet vil blive hævet med ca. 15 cm. i forhold til det eksisterende, dels fordi der pålægges et nyt ca. 10 cm tykt lag asfalt, dels fordi såvel fortov som cykelsti skal have hældning ind mod kørebanen. Ved hævingen opstår en niveauforskel mellem det nye fortov og det eksisterende terræn ved tangdiget.

Århus Amt har anført, at niveauforskellen kan anlægges på følgende måder:

- 1) Der kan sættes kantsten i bagkanten af fortovet, hvorved der vil opstå en "rende" mellem fortov og tangdige. "Renden" vil formentlig med tiden blive naturligt fyldt op af sand/jord og andet.
- 2) Højdeforskellen kan udjævnes med fald fra bagkanten af fortovet ind mod tangdiget, således at der ikke sker opfyld mod tangdiget. Faldet vil betyde, at regn, der falder på hældningsarealet, vil løbe ned mod tangdiget. Vand på fortov/cykelsti vil løbe væk fra tangdiget. Eventuelt vil der med tiden ske en naturlig, gradvis opfyldning af hældningsarealet.
- 3) Højdeforskellen kan udjævnes ved opfyld mod tangdiget til samme niveau som det nye fortov eller med en svag hældning fra tangdiget ud mod vejen. Al afvandingen vil dermed ske ud mod kørebanen. Tangdiget vil blive berørt, dels ved at der lægges op til 20 cm jord op mod tangen/bukketornen, dels ved at der eventuelt kommer et svagt forøget tryk på denne side af diget.

Der er enighed om, at det - af de tre nævnte løsninger - vil være mest hensigtsmæssigt at foretage opfyldning (løsningsforslag 3). Århus Amt har anført, at opfyldning vil være den både sikkerhedsmæssigt, vedligeholdelsesmæssigt og æstetisk bedste løsning.

Fredningen:

Tangdigerne i Ebeltoft er fredet ved fredningskendelse af 2. december 1957. Fredningen blev foranlediget af en bortrydning af et stykke af diget i november 1957. I fredningskendelsen er bl.a. anført følgende:

"Det anførtes i fredningsandragendet, at tangdigerne er opført for århundreder siden til værn for haver og marker mod angreb fra havet, og at digerne i tidens løb er blevet vedligeholdt ved anbringelse af ny tang oven på digerne. Disse har, efterhånden som kystlinjen er rykket mod vest, mistet deres oprindelige betydning, men de er en sjældenhed og af betydelig historisk værdi, foruden at de er en turistmæssig attraktion.

(...)

Da Fredningsnævnet finder, at bevarelsen af de beskrevne tangdiger med tilhørende bevoksning af Bukketorn på grund af digernes sjældenhed, deres ejendommelighed og skønhed har væsentlig betydning for almenheden, vil den rejste fredningssag være at fremme og digerne med bevoksning at frede således:

Digerne bevares - i fornødent omfang ved forsyning med ny tang - og holdes bevoksede med Bukketorn. Vedligeholdelsespligten pålægges lodsejerne, hver på sin grund, dog for så vidt angår diger på gade eller fællerjord Ebeltoft Kommune."

Århus Amt har vurderet, at der ikke er grundlag for at antage, at opfyldning af op til 20 cm jord vil være til skade for digerne. Amtet finder herunder ikke grund til at antage, at opfyldningen medfører et forøget tryk, som kan få digerne til stå skævt. I den sammenhæng fremhæves, at digerne har en betydelig bredde, og at der er eksempler på niveauforskel mellem for- og bagside af diget på 30-40 cm, uden at dette har medført nogen hældning på diget. Hertil kommer, at selve kørebanen på stort set hele strækningen vil blive flyttet længere væk fra digerne, hvorfor der heller ikke på grund af tæthed til kørebanen vil forekomme et større tryk på digerne. Kørebanen vil dog på en enkelt del af strækningen rykke op til 80 cm nærmere tangdiget.

Besigtigelse:

Fredningsnævnet foretog sammen med repræsentanter for Ebeltoft Museum, Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomité, Århus Amt og Ebeltoft Kommune besigtigelse den 31. august 2004. Ved besigtigelsen blev konstateret, at tangdigerne er afbrudt flere steder på strækningen, og at digerne mange steder fremstår som ringe vedligeholdte. Endvidere blev det konstateret, at terrænet i forhold til det eksisterende fortov og tangdigerne er af forskellig højde.

Under besigtigelsen udtrykte Ebeltoft Museum og Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomité betænkelighed ved vejudvidelsen, som de mener vil betyde en øget belastning af tangdigerne. Ebeltoft Kommune anbefalede, at der gives dispensation, idet kommunen særligt lagde vægt på det samfundsmæssige ønske om større trafiksikkerhed og fremkommelighed i området.

Fredningsnævnets afgørelse:

Fredningsnævnet har ved afgørelsen af sagen lagt til grund, at vejprojektet må antages at være af afgørende betydning for færdselssikkerheden på strækningen. Det bemærkes i afgørelsen, at tangdigerne gennem årene er blevet gennembrudt i betydeligt omfang for at skaffe adgang til de bagved liggende ejendomme, og at tangdigerne mange steder fremstår som ringe vedligeholdte.

Med henvisning til, at det efter det foreliggende må antages, at den manglende vedligeholdelse indebærer den største fare for digerne, og da gennemførelsen af det ansøgte projekt ikke antages at ville påvirke di-

gerne i væsentlig grad, har Fredningsnævnet meddelt dispensation til det ansøgte. Som vilkår for dispensationen har Fredningsnævnet fastsat, at projektet skal udføres i overensstemmelse med de fremlagte tegninger og det i øvrigt oplyste, herunder således at projektet udføres i overensstemmelse med løsningsforslag 3 om opfyldning, idet denne løsning antages at være den sikkerhedsmæssigt bedste for fodgængere og samtidig den mest skånsomme og æstetiske.

Klagerne:

Ebeltoft Museum har i klagen og tidligere indsigelser gjort gældende, at der er for lille afstand mellem de fredede tangdiger og det projekterede vejforløb, og at dette fremover vil medføre en forøget belastning af de i forvejen yderst udsatte tangdiger. Ebeltoft Museum har bl.a. henvist til, at tangdigerne er opbygget af biologisk materiale og derfor uhyre sårbare og i forvejen særdeles vanskelige at bevare.

Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomité har i klagen og tidligere indsigelser bl.a. gjort gældende, at det forhold, at vejen kommer tættere på tangdiget, medfører et forringet synsindtryk og at opfyldning med jord vil fremme forrådnelsen af digerne.

Kulturarvsstyrelsens udtalelse:

Naturklagenævnet har bedt Kulturarvsstyrelsen om en udtalelse i sagen.

Kulturarvsstyrelsen har bl.a. bemærket, at tangdigerne har en stor historisk værdi og hører til blandt Ebeltofts seværdigheder. Digerne har haft stor betydning, idet købstadens bebyggelse var kystnær og dermed langstrakt. Dette ses også i tangdigernes udstrækning, som ikke kendes tilsvarende andre steder. Af ca. 1,1 km er nu bevaret lidt over en halv km fordelt på to strækninger.

Kulturarvsstyrelsen oplyser, at tangdigerne kan beskyttes som fortidsminder efter museumslovens § 29e. Styrelsen betragter digerne som fortidsminder, der er bevaringsværdige. Grunden til, at digerne ikke er fortidsmindefredet er, at styrelsen har mange anlæg, der afventer fredning, og at den eksisterende fredningskendelse burde være tilstrækkelig med hensyn til beskyttelse. Fredningskendelsen kræver, at digerne bliver vedligeholdet, hvilket en almindelig fortidsmindefredning ikke kan.

Idet tangdigerne er enestående og af national værdi, forventer Kulturarvsstyrelsen en stærk hensyntagen til digerne ved byudvikling og ved-

ligehold af veje og lignende. Styrelsen bemærker, at digerne, foruden at fortælle om kystnærhed og oversvømmelse, ejendomsskel og havekultur, fortæller om den store betydning, som tang havde for kystbefolkningen. Det er derfor vigtigt for oplevelsen og forståelsen af digerne, som de historiske mindesmærker de er, at de bevarer deres højde, at de i det omfang der skylles tang op på strandene, vedligeholdes til oprindelig højde, jf. fredningskendelsen, og at forrådnelsen af digets fod ikke fremskyndes ved at lægge jord eller bladkompost mod den. Kulturarvsstyrelsen bemærker, at dette ikke er foreneligt med planer om at tilføre ny asfaltbelægning/jord ved udvidelse og forbedring af Strandvejen, der vil gøre indtrykket af diget op til 20 cm lavere. Dette skal også ses i lyset af fremtidige udbedringer og asfaltlag, der vil forringe oplevelsen af diget yderligere.

Supplerende bemærkninger:

Århus Amt har i brev af 16. marts 2005 fremsendt supplerende bemærkninger til sagen. Heri fremhæves indledningsvist, at ombygningen er projekteret således, at vejudvidelsen kan ske uden at berøre de fredede tangdiger (jf. de ovennævnte løsningforslag). Fredningsnævnet har givet tilladelse til at gennemføre vejprojektet således, at der lægges muld eller tang op ad digerne til udjævning af den højdeforskel, der vil opstå mellem det nye fortov og tangdigerne, hvilket er en løsning, der af Fredningsnævnet, klagerne og amtet anses for den mest hensigtsmæssige.

Desuden fremhæves, at vejombygningen er udarbejdet således, at den nødvendige vejudvidelse næsten udelukkende sker i vestsiden af vejen (tangdigerne ligger i østsiden). Amtet har anskueliggjort vejudvidelsen mod tangdigerne ved følgende opgørelse af afstandene mellem bagkanten af fortov og tangdiget i dag og efter vejombygningen:

I dag:

Ca. 90 m dige	har afstand mellem	0,4 og 0,6 m
Ca. 55 m dige	- - -	0,6 og 1,2 m
Ca. 50 m dige	- - -	1,2 og 2,0 m
Ca. 195 m dige	- - -	større end 2,0 m
I alt 390 m dige		

Efter vejombygning:

Ca. 20 m dige	har afstand mellem	0,2 og 0,4 m
Ca. 80 m dige	- - -	0,4 og 0,6 m
Ca. 60 m dige	- - -	0,6 og 1,2 m
Ca. 60 m dige	- - -	1,2 og 2,0 m
Ca. 170 m dige	- - -	større end 2,0 m
I alt 390 m dige		

Amtet fremhæver, at afstanden mellem tangdigerne og bagkanten af fortov kun "forværres" på en 20 m lang strækning. Resten af den 390 m lange tangdigestrækning bliver ifølge amtet ikke "forværret" i forhold til de afstandsforhold, der findes før vejombygningen.

Det er ifølge amtet udelukket, at vejombygningen kan gennemføres, sådan at forhøjelsen alle steder kan udjævnes mod tangdigerne, uden at der skal ske opfyld, sættes kantsten eller anlægges fald fra bagkant af fortov (løsningsforslag 1-3). Dette ville nemlig betyde, at fortovet skal rykkes længere væk fra tangdigerne, hvorved vejudvidelsen i den modsatte (vestlige) side af vejen vil blive tilsvarende forøget. Denne løsning er ifølge amtet ikke valgt ud fra en samlet afvejning, hvori indgår en stærk hensyntagen til tangdigerne på den ene side og på den anden side hensynet til at begrænse indgrebet på ejendommene i vestsiden til det absolut nødvendige. Der er til det aktuelle projekt eksproprieret arealstrimler på op til 2-3 meters bredde fra ejendommene i vestsiden af vejen. En større eksproprieret bredde vil medføre en uacceptabel forøgelse af generne for de berørte ejendomme. Desuden vil en udvidelse af vejanlægget i vestsiden komme i konflikt med Glasmuseets eksisterende bygninger.

Amtet har endvidere bemærket, at det ikke er muligt at indsnævre fortovsbredden, da der allerede er projekteret med en smal fortovsbredde langs tangdigerne (1 m). Amtet finder ikke, at en løsning uden fortov i den østlige vejside er færdselsmæssigt acceptabelt, da der er tale om en bystrækning med stedvise butikker i en by med relativt mange turister. Endvidere er anført, at en forhøjelse af vejen anlægsteknisk kan undgås ved at grave hele vej-kassen ned til ca. 1 meters dybde eller dybere. Dette vil ifølge amtet fordyre projektet med 2-3 mio. kr. og vil endvidere indebære en betydelig risiko for sammenstyrtning af digerne.

For så vidt angår tangdigernes højde, har amtet bl.a. anført, at højden eventuelt kan reguleres i forbindelse med tilførslen af nyt tang. I øvrigt bemærker amtet, at digerne er meget lidt synlige på den pågældende strækning på grund af buketornsbevoksningen.

Afslutningsvist fremhæver amtet, at amsvejen er den eneste regionale vejforbindelse fra Djursland til Molslinjens færghavn. Der har for flere år siden været udarbejdet VVM-undersøgelse for en vejforbindelse øst om Ebeltoft, men da den daværende miljøminister nedlagde veto imod, at vejen blev optaget i regionplanen, blev alle planer om en østlig omfartsvej skrinlagt, og de nødvendige udbygninger af amsvejen blev

igangsat. Den aktuelle vejombygning i den sydlige del af Ebeltoft er sidste del af denne ombygning af den eksisterende vejstrækning.

Fredningsnævnet, Århus Amt, har oplyst, at Fredningsnævnet i en senere sag om fjernelse af tangdiger på et parkeringsareal ved Fregatten Jylland har afvist at meddele dispensation. I øvrigt henvises til dispensationen, hvoraf det fremgår, at Fredningsnævnets vurdering bl.a. var, at ca. 20 cm opfyldning i forbindelse med vejudvidelsen ikke kan anses for at påvirke digerne i væsentlig grad i modsætning til den manglende vedligeholdelse.

Ebeltoft Kommune har i supplerende bemærkninger bl.a. fremhævet behovet for gennemførelsen af vejprojektet.

Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomité har supplerende bemærket, at det er foreningens indstilling, at hvis vejsystemet skal ændres, må dette ske på en sådan måde, at tangdigerne ikke berøres. Foreningen finder ikke, at der er noget reelt behov for vejombygningen på den pågældende strækning.

Klagerne og Kulturarvsstyrelsen har haft lejlighed til at kommentere Århus Amts supplerende bemærkninger af 16. marts 2005.

Afgørelse:

I sagens afgørelse har deltaget 9 af Naturklagenævnets 10 medlemmer: Lars Busck (formand), Bent Hindrup Andersen, Ole Pilgaard Andersen, Marie-Louise Andreasen, Martin Glerup, Leif Hermann, Anders Stenild, Poul Søgaard og Jens Vibjerg.

Tangdigerne er fredet ved kendelse af 2. december 1957. Fredningens formål er at bevare tangdigerne med tilhørende bevoksning af bukketorn.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan der dispenseres fra en fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

Det tilladte vejprojekt indebærer, at afstanden mellem tangdigerne og bagkanten på fortovet reduceres på en strækning på ca. 20 m. På en ca. 20 m lang strækning vil tangdiget herefter ligge mellem 0,2 og 0,4 m fra digerne. I øvrigt vil afstanden være mellem 0,4 og 2,0 m på en ca. 200 m lang strækning, og på en ca. 170 m lang strækning vil afstanden

være større end 2 m. Ved ombygningen/udvidelsen vil der opstå en niveauforskel mellem fortovets bagkant og tangdigerne, som skal udjævnes med opfyldning af jord eller tang. Opfyldningen, der vil gå op til 20 cm op ad digets fod, vurderes at være den mest hensigtsmæssige anlæggelse af niveauforskellen.

Det ansøgte vejprojekt med tilhørende opfyldning mod tangdiget kan efter Naturklagenævnets opfattelse ikke antages at have en sådan indvirkning på diget, at en dispensation til projektet er i strid med fredningens formål om at bevare digerne med tilhørende bevoksning af bukketorn. Der er herved bl.a. lagt vægt på, at der efter Århus Amts vurdering ikke er grundlag for at antage, at opfyldning af op til 20 cm jord vil have en væsentlig indvirkning på digerne, og at der er enighed om, at denne løsning - af de tre omtalte måder at anlægge niveauforskellen - er den bedste løsning. Da vejprojektet indebærer en vis ændring af digernes tilstand, herunder en umiddelbar ændring af digernes fremtræden, forudsætter det ansøgte projekt imidlertid dispensation fra fredningen. I den forbindelse bemærkes, at fredningen bl.a. er motiveret med "digernes skønhed".

Der skal ved afgørelsen foretages en interesseafvejning mellem navnlig de samfundsmæssige interesser i at gennemføre det ansøgte vejprojekt over for det ansøgtes ugunstige indvirkning på digerne. Naturklagenævnet er enig med Kulturarvsstyrelsen i, at der på grund af tangdigernes særlige kulturhistoriske værdi skal tages udstrakt hensyn til digerne.

Efter en samlet vurdering finder Naturklagenævnet dog ikke, at der i denne sag er grundlag for at tilsidesætte Fredningsnævnets vurdering. Der er herved navnlig lagt vægt på, at der er tale om en ombygning, der må antages at være af afgørende betydning for færdselssikkerheden, at amtet ved projekteringen har søgt at begrænse påvirkningen af tangdigerne, og at den forventede påvirkning ikke kan antages i væsentlig grad at ville bidrage til en forringelse af tangdigernes tilstand, herunder deres fremtoning. Det bemærkes i den forbindelse, at vedligeholdelsen af digerne efter det oplyste har været mangelfuld, og at påfyldning af ny tang - i overensstemmelse med fredningens ordlyd - må antages at være af større og væsentlig betydning for digernes bevarelse og fremtoning.

Endvidere bemærkes, at Naturklagenævnet ved afgørelsen forudsætter, at opfyldningen af renden mellem fortovets bagkant og tangdigerne sker un-

der størst mulig hensyntagen til tangdigerne, herunder med det mest hensigtsmæssige opfyldningsmateriale bestående af jord og tang e.l.

På Nævnets vegne

Rasmus T. Svendsen
Rasmus Thougard Svendsen
Fuldmægtig

Afgørelsen er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. planlovens § 58, stk. 3. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. planlovens § 62, stk. 1.